

Justis- og beredskapsdepartementet
postmottak@jd.dep.no

Oslo, 06.06.19

HØRING OM NY FORSKRIFT OM PASS OG NASJONALT ID-KORT

Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) viser til høringsbrev av 07.03.19 vedrørende ny forskrift om pass og nasjonalt ID-kort. Vi takker for tilliten som høringsinstans.

JURK er et uavhengig rettshjelpiltak som skal bidra til at alle kvinner er bevisste sin rettsstilling og til at likestilling praktiseres. Vi yter tilpasset hjelp til selvhjelp til alle som definerer seg som kvinner og som har et udekket rettshjelpsbehov, gjennom rettsinformasjon, rettspåvirkning og bistand i konkrete saker.

Vårt tilbud gjelder for kvinner over hele landet og all hjelp er gratis. Vi bistår i saker innenfor en rekke rettsområder av velferdsmessig betydning for kvinner, herunder likestillings- og diskrimineringsrett, og uttaler oss på bakgrunn av de erfaringer vi har gjort oss gjennom dette arbeidet.

I det følgende ønsker vi å bemerke høringens punkt 3.2.6.2 vedrørende kravet til synlige ører på fotografi til ID-kort og pass.

1. Vedrørende høringens punkt 3.2.6.2 – krav til synlige ører

Passforskriften § 4 tredje til femte ledd angir krav til passbilder. Etter unntaksbestemmelsen i § 4 sjette ledd kan personer av religiøse eller andre særskilte grunner bruke hodeplagg på fotografiet, men bestemmelsen presiserer at hodeplagget ikke må dekke noe av ansiktet eller mer enn nødvendig av hodet. Det er spesifisert at begge ørene skal være synlige på bildet.

I flere religioner er det et krav om bruk av religiøse hodeplagg som dekker ørene. Dette gjelder blant annet i islam, hvor det er obligatorisk for muslimske kvinner å bruke hijab, og i sikhismen, hvor det er obligatorisk for mannlige sikher å bruke turban som dekker ørene. Også kristne nonner bruker hodeplagg der ørene skal dekkes.

Flere opplever påbudet om synlige ører som et brudd på retten til fri religionsutøvelse. Mange opplyser at de på grunn av påbudet, ikke kan skaffe seg ID-kort/pass, noe som i stor

Telefon:
22 84 29 50
23
E-post:
Post-mottak@jurk.no

Telefontider:
Man – Tir kl. 09:00 – 15:00

Ons kl. 12:00 – 15:00
Tor kl. 09:00 – 13:30
Fre kl. 09:00 – 12:00

Adresse:
Skippergata

0154 Oslo
www.jurk.no

grad innskrenker deres frihet. Både Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og Diskrimineringsnemnda har slått fast at påbudet er indirekte diskriminerende.

Kravet om synlige ører er altså i konflikt med religionsutøvelsen til norske borgere. Spørsmålet er om tiltaket likevel bør gjennomføres av hensyn til samfunnssikkerhet og kriminalitetsforebygging.

Det er på det rene at synlige ører ikke er et minstekrav etter ICAOs standard, og Norge er ett av svært få land som har innført denne restriksjonen. Av høringsnotatet fremgår det at betydningen av ørene som sammenligningsgrunnlag ved dokumentutstedelsen vil reduseres fra 2020, samt at det vil stilles krav til fingeravtrykk, både for pass og ID-kort. Fingeravtrykk har de samme identifiserende kvaliteter som ører.

JURK er enige i at det finnes saklige formål som tilsier at hodeplagg ikke bør dekke mer enn nødvendig av hodet ved fotografi til pass/ID-kort. Det kan også innebære at et krav om at ørene skal være synlige på bildet, ikke nødvendigvis utgjør diskriminering som er ulovlig etter likestillings- og diskrimineringsloven § 6 og § 7, slik LDO og Diskrimineringsnemnda også har konkludert med. Likevel mener JURK at det er flere holdepunkter som tilsier at det ikke bør videreføres et påbud om synlige ører på fotografi til pass, og at det ikke bør innføres et tilsvarende påbud for ID-kort.

For det første er det slik at selv om det foreligger saklige formål, så kan det likevel finnes andre, mindre inngripende tiltak som i stedet bør benyttes. At Norge er ett av svært få land der denne restriksjonen er innført, tyder på at det finnes andre tiltak som kan gi en sikker identifikasjon. JURK mener departementet bør vurdere nøye hvilke andre tiltak som kan benyttes, slik at man unngår å videreføre et diskriminerende regelverk. Minotenk understreker for eksempel i sitt høringssvar at i tilfeller der det er behov for ytterligere identifisering eller visitering, så kan sikkerhetskontroller benyttes ved flyplasser ol. i Norge. Dette vil trolig kunne minske behovet for fotografier med synlige ører, for eksempel dersom fingeravtrykk da kan kontrolleres.

For det andre ønsker JURK å påpeke at Kvinnediskrimineringskomiteen ved flere anledninger har uttalt seg kritisk til land som har innført restriksjoner for bruk av religiøse hodeplagg. Særlig er det snakk om restriksjoner for bruk av religiøse hodeplagg ved utdanningsinstitusjoner og på arbeidsplasser. Komiteen har bedt statene om å vurdere konsekvensene av at slike restriksjoner er innført, da de er bekymret for at restriksjonene får uforholdsmessige følger for kvinner om benytter religiøse hodeplagg.¹

¹ FN's kvinnediskrimineringskomité's Concluding observations fourth and fifth periodic reports Turkey (2005), FN's kvinnediskrimineringskomité's Concluding observations sixth periodic report Turkey (2010), FN's kvinnediskrimineringskomité's Concluding observations sixth periodic report France (2008).

juridisk rådgivning for kvinner **JURK**

JURK mener at departementet bør innhente statistikk over hvilke konsekvenser påbudet om synlige ører får for muslimske kvinner, sikher og nonner i Norge, i tråd med anbefalinger fra kvinnediskrimineringskomiteen, og som en del av forholdsmessighetsvurderingen etter likestillings- og diskrimineringslovens § 7, før de eventuelt konkluderer med at dette påbudet skal videreføres og utvides til også å gjelde ID-kort.

JURK vil videre understreke at selv om både LDO og Diskrimineringsnemnda i den konkrete saken har konkludert med at påbudet om synlige ører ikke utgjorde ulovlig diskriminering, viser begge institusjonene til at regelverket skal/bør gjennomgås i forbindelse med revisjon av forskriften og med innføring av nye kontrollmetoder. Før departementet konkluderer i saken, mener derfor JURK at det bør gjennomføres en slik helhetlig vurdering, der blant annet internasjonal praksis fra FN-komiteer og fra EMD bør gjennomgås grundig.

Til sist ønsker vi å påpeke at målet for all regelutforming bør være å utforme lovverk som ivaretar alle grupper i samfunnet. Dette forslaget gjør ikke det, all den tid påbudet innebærer en indirekte diskriminering av religiøse minoriteter i Norge, som allerede kan befinne seg i en sårbar situasjon. JURK understreker at LDO og Diskrimineringsnemnda har vurdert om påbudet er diskriminerende, ikke om påbudet bør innføres eller ikke. Selv om påbudet rettslig sett ikke utgjør ulovlig diskriminering, betyr ikke det at påbudet dermed *skal eller må* innføres. JURK mener at departementet bør etterstrebe å finne andre løsninger når et tiltak har diskriminerende effekt, selv i tilfeller der tiltaket har saklige formål.

Etter vår oppfatning er det etter dette gode grunner som taler mot å videreføre/innføre et påbud om synlige ører for personer som av religiøse grunner vil bruke hodeplagg på pass og ID-kortfotografi.

For Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)

Ingeborg Aasness Fjeldstad
fagrådgiver

Telefon:
22 84 29 50
23
E-post:
Post-mottak@jurk.no

Telefontider:
Man – Tir kl. 09:00 – 15:00

Ons kl. 12:00 – 15:00
Tor kl. 09:00 – 13:30
Fre kl. 09:00 – 12:00

Adresse:
Skippergata

0154 Oslo
www.jurk.no